

Asia: VN/740/2024

Lausuntopyyntö Pelastussuunnitelma-yleisohjeesta

Yleiset huomiot

Voitte kirjoittaa yleiset huomionne lausuntopyynnöstä alla olevaan kenttään.

Vammaisfoorumi on 28 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Kiitämme lausuntopyynnöstä.

Kaiken kaikkiaan ohje on selkeä ja konkreettinen. Erityisen hyviä ovat esimerkit hyvistä käytännöistä ja konkreettiset prosessikuvaukset. Erityisen ilahduttavana Vammaisfoorumi pitää sitä, että vammaiset henkilöt tai toimintakykyyn liittyvät rajoitukset sekä muutokset toimintakyvyssä on huomioitu useissa kohdissa (mm. s.14, 18, 27, 32, 40). Esitämme kuitenkin muutamaa täsmennystä.

Pelastussuunnitelma -yleisohjeen sisältö

Voitte kirjoittaa huomionne pelastussuunnitelma yleisohjeen luonnoksesta alla olevaan kenttään.

Luvussa 1.2 kuvataan omatoimista varautumista pelastuslain 14 §:n mukaisesti. Ohjetasolla olisi mainittava erikseen huomioitavat ryhmät kuten vammaiset henkilöt tai edes erityisryhmät esimerkiksi tämän kohdan jälkeen: ”Pelastuslain hallituksen esityksessä (HE 257/2010 vp, s. 39) mainitaan, että poikkeusoloja varten tapahtuva omatoiminen varautuminen käsittää varautumisen myös kohdekohtaisiin väestönsuojelutoimenpiteisiin, kuten väestönsuojien käyttöönottoon ja toimintaan kohteessa poikkeusolojen vallitessa”.

Luvun 3.1 tekstistä voisi tulkita, ettei vammaisuutta tarvitse aina huomioida, vaan kyseessä olisi kohteen erityispiirre: ”Myös kohteen käyttäjien tarpeet ja toimintakyky vaaratilanteessa voivat poiketa toisistaan hyvin monella eri tavalla. Samat toimintamallit eivät siksi toimi kaikkien kanssa ja

kiinteistön käyttäjien erilaiset kommunikaatiotavat tai tuen tarpeet on huomioitava arvioinnissa ja suunnittelussa.” Lähtökohtaisesti jokaisessa kohteessa tulee huomioida myös vammaisten henkilöiden pelastautuminen. Ennalta ei voida tietää asioiko kohteessa jossain vaiheessa jollain tavoin toimintarajoitteinen henkilö, vaikka pääasiallisesti kohteessa ei esim. työskentelisikään vammaisia henkilöitä. Tästä johtuen pelastusohjeessa pitäisi aina huomioida myös vammaiset henkilöt.

Lisäksi samassa luvussa käsitellään vaarojen ja riskien arvioimista. Sivulla 17 todetaan: ”Vammaisten henkilöiden osalta on huomioitava esimerkiksi erilaiset kommunikaatiotavat ja vammasta johtuva tuen tarve vaaratilanteessa”. Kohtaa voisi tarkentaa lisäyksellä: ”Vammaisten henkilöiden osalta on huomioitava esimerkiksi erilaiset kommunikaatiotavat, liikkumisen apuvälineet tai muut vammasta johtuvat tuen tarpeet vaaratilanteessa, ml. tilanteet, jossa normaali poistumisreitti ei ole käytettävissä”.

Sivulla 27 todetaan, että ”poistumisreittien esteettömyyden lisäksi on huomioitava se, kuinka vammaisten henkilöiden poistuminen voidaan varmistaa vaaratilanteessa huomioiden käyttäjien vammasta johtuva tuen tarve. Myös näiden huomioiminen on syytä varmistaa jo ohjetta laadittaessa.” Ehdotamme, että kohtaan täsmennetään vielä sitä, että pelastautumisen kannalta on suuri merkitys sillä, millaisia erilaisia avun ja tuen tarpeita on tosiasiallisesti huomioitu: ”...huomioiden hyvin erilaiset vammasta aiheutuvat avun tai tuen tarpeet. Pelastautumisen haasteet ovat esimerkiksi apuvälineitä käyttävillä, kuuroilla, näkövammaisilla tai neurologisia haasteita omaavilla henkilöillä hyvin erilaiset. Myös näiden huomioiminen on syytä varmistaa jo ohjetta laadittaessa.”

Erityisen tärkeää suunnitelmia ja asukkaille ohjeistuksia laadittaessa on käyttää selkeää kieltä (mahdollisuuksien mukaan selkokieltä). Tämä on hyvin huomioitu nyt kommentoitavana olevan ohjeen sivulla 32. Yksinkertainen ja selkeä kieli tuettuna tarvittaessa kuvilla varmistaa viestien ymmärtämisen oikein ja turvaa sitä, että jokainen osaa toimia vaaratilanteissa oikein.

Ohjeen luvussa 4 (s. 32) todetaan, että harjoittelemineen on suositeltavaa, sillä se on tehokas tapa oppia ja auttaa siten toimimaan myös todellisissa onnettomuustilanteissa. Kohtaan olisi hyvä lisätä: ”Harjoituksissa tulee huomioida myös vammaisten henkilöiden tarpeet ja ottaa heidät mukaan harjoituksiin. Tällöin voidaan huomata jo harjoituksissa haasteet käytännön pelastautumistilanteissa ja näihin kyetään siten paremmin varautumaan.”

Luvussa 3.7 kerrotaan väestönsuojien käyttöönotosta. Kappaleessa olisi hyvä mainita, että väestönsuojiiin tulee kaikkien kiinteistössä olevien henkilöiden päästä, vaikka he tarvitsisivat suojaan päästäkseen toisen henkilön apua. Tämän avun organisointiin tulisi etukäteen varautua ja vastuut miettiä selviksi. Niistä olisi syytä mainita myös ohjeen lopussa olevassa muistilistassa (liite 2).

Luvussa 5.1 olisi tärkeä painottaa pelastusviranomaisen velvollisuutta tarkastella pelastussuunnitelmia YK:n vammaissopimuksen artiklan 11 kautta: "Sopimuspuolet toteuttavat kansainväliseen oikeuteen perustuvien velvoitteidensa mukaisesti, mukaan lukien kansainvälinen humanitaarinen oikeus ja ihmisoikeuksia koskeva kansainvälinen oikeus, kaikki tarvittavat toimet varmistaakseen vammaisten henkilöiden suojelun ja turvallisuuden vaaratilanteissa, mukaan lukien aseelliset selkkaukset, humanitaariset hätätilat ja luonnonkatastrofit."

Pelastussuunnitelman laatimisessa tulisi osallistaa kohteessa asuvia tai asioivia vammaisia henkilöitä. Vammaiset henkilöt osaavat itse parhaiten kuvata tarvitsemiaan järjestelyjä vaaratilanteissa ja heillä on paras asiantuntemus oman arkensa kannalta merkittävistä turvallisuusriskeistä. Myös vammaisjärjestöjen asiantuntemusta kannattaa hyödyntää suunnitelmien valmistelussa.

Vammaisfoorumi ry

Veera Florica Rajala

puheenjohtaja

Anni Kyröläinen

pääsihteeri

p. 045 217 4936

anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi

Ignatius Katri

Vammaisfoorumi ry